בכורים לפירא קא אמרינן למזבח קא אמרינן והא אכיל לה מזבח מפירי דהא שתא בעי רמי בר חמא שתי הלחם הנצה א) שריא או חנטה ב) שרייה מאי הנצה ומאי חנטה אילימא הנצה דפירא וחנטה דפירא השתא השרשה שריא הנצה וחנטה מיבעיא אלא הנצה דעלה וחנטה דעלה מי הוי ג) כי השרשה או לא [א] תיקו [ב] בעי רבא בר רב חנן חטין שזורען בקרקע עומר מתירן או אין עומר מתירן היכי דמי אי דאשרוש תנינא אי דלא אשרוש תנינא [ג] דתנן אם השרישו קודם לעומר עומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא לא צריכא דחצדינהו [ד] וזרעינהו קודם לעומר ואתא עומר וחליף עלייהו וקא מיבעיא ליה מהו לנקוטי ומיכל מינייהו כמאן דשדייא בכדא דמיא ושרינהו עומר או דלמא בטיל להו לגבי ארעא יש להן אונאה או אין להן אונאה היכי דמי אילימא דאמר ליה שדאי בה שיתא ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה אלא חמשה [ה] והאמר רבא [ו] כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי׳ פחות מכדי אונאה חוזר אלא דאמר ליה [ז] שדאי בה כדבעי לה ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה כדבעי לה יש להן אונאה דכמאן דשדייא בכדא דמיא ד) ויש להן אונאה או דלמא בטיל להו לגבי ארעא [ח] נשבעין עליהן או אין נשבעין עליהן כדשדייא בכדא דמיא וכמטלטלי דמו ונשבעין עליהן או דלמא בטיל להו אגב ארעא וכמקרקעי דמו ואין נשבעין עליהן תיקו בעי רמי בר חמא חטין שבגללי בקר ושעורין שבגללי בהמה מהו למאי אילימא לטמויי טומאת אוכלין תנינא [ט] חטין ה) שברעי בקר ושעורין שבגללי בהמה חישב עליהן לאכילה אין מטמא טומאת אוכלין לקטן לאכילה מטמא טומאת אוכלין אלא למנחות פשיטא דלא [י] הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך לא צריכא דנקטינהו וזרעינהו וקא בעי לאיתויי מנחות מינייהו מאי משום דמאיסותא הוא וכיון דזרעינהו אזדא למאיסותייהו או דלמא משום כחישותא הוא והשתא נמי ו) כחושה [כ] תיקו בעי רמי בר חמא [ל] פיל שבלע כפיפה מצרית והקיאה דרך בית הרעי מהו למאי אילימא [מ] למבטל טומאתה תנינא [נ] כל הכלים [ס] יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה לא צריכא [ע] דבלע הוצין ועבדינהו כפיפה מצרית מי הוה עיכול הוה ליה ככלי

בכורים לפירא. לחיטין התלויין בהם בכורים: **למזבח קאמרינן.** שלא יאכל מזבח קודם להם חיטים חדשים ז] והכא אכל ליה מזבח עומר מפירי דהא שתא היא ח] דמהך שתא נינהו דבחדא שתא גדלו ביחד (א) ועומר שריינהו לאכילת אדם ט] ושתי הלחם שריינהו להביא בכורים מפירות האילן י]: **הנצה שריין.** שהנילו קודם להם או חנטה שריין. חנטה הוי פירי יותר מהנצה: **השתא.** לגבי תבואה שריין עומר ושתי הלחם בהשרשה תבואה הנשרשת יא] קודם לעומר אף על פי שלא גדלה כלום ובדקתני מתני׳ הנצה וחנטה דפירי מיבעיא: **אלא הנצה וחנטה דעלה מי הוי.** הנצה דעלה בפירות האילן כהשרשה דתבואה או לא: **דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר.** דלא שריינהו עומר דאשתקד ולא השרישו בשעת עומר זה: **מהו לנקוטי.** ללקוט מהן קודם השרשתן: **כמאן דשדיין בכדא דמיא ושרינהו עומר.** דהא דאמרן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא בגידולין איירי או דלמא בטלינהו אגב ארעא וכי לקיט להו כגידולין דמו: **יש להן אונאה כו׳.** דקיימא לן בבבא מציעא בפ׳ הזהב (דף נו.) אין אונאה לקרקעות: **שדאי בה שיתא.** זרעתי בקרקע יא] שש כורים: **ואהו סהדי דלא שדא בה אלא חמשה.** דהשתא איכא שיעור אונאה שתות בפ׳ הזהב (שם מט:): **כל דבר שבמדה.** כיון דקפיד לא מחיל ואפילו בפחות משתות ולא שייכא בה דין אונאה שיהא מקח קיים ויחזיר אונאה אלא כל המקח בטל וחוזר: **נשבעין עליהן.** דאמר בפ׳ הזהב (שם נו.) אין נשבעין על הקרקעות: **בקר.** דרכו לאכול חיטים ושאר בהמה כגון חמור וגמל דרכו לאכול שעורין: **חישב עליהן.** בעודן ברעי: **וזרעינהו ובעי לאיתויי מנחות.** מן הגידולין: **אודא מאיסותייהו.** דהא אחריני נינהו: **והשתא** (ב) יב] **נמי כחישי.** דכיון שנתעכלו במעי הבהמה שוב אין מגדלין חטין מלאין ובריאין כדמעיקרא: **כפיפה.** קופה מצרית מצורי דקל: **למיבטל טומאתה.** שהיתה טמאה קודם לכן: **יורדין לידי טומאתן במחשבה.** יג] כיון שחשב עליו לדבר שאין בו חסרון מלאכה כגון עור מתוקן שחשבו למנעלים עומד ואינו מקבל טומאה עד שיעשו המנעלים חישב עליו לעשותו שולחן דאינו חסר שום מלאכה דהשתא מיד ראוי לשולחן מקבל טומאה מיד: **ואין עולין מטומאתן.** אם נטמאו: **אלא בשנוי מעשה.** כגון נשברו טהרו והכא ליכא שינוי מעשה דשלימה הקיאה:

והאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי׳ פחות מכדי אונאה חוזר. לא שיחזיר אונאה קאמר אלא אפילו ביטול מקח הוי כדמוכח לקמן בפרק התודה (דף עז.) ובפרק המוכר את הספינה (ב״ב דף צ.) ויש לדקדק מכאן דמילתא דרבא איתמר אפילו אקרקעות וכן משמע בפ״ב דקידושין (דף מב:) דקאמר אבל פלגי במשחתא לא כדרבא כו׳ ורבינו שמואל לא פי׳ כן בפרק בית כור (ב״ב קג.) (ושם קד. ד״ה פחות) דתנן בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל פיחת כל שהוא ינכה הותיר ח) כל שהוא יחזיר משמע כי המקח קיים ופירש רבינו שמואל כי מקח קיים דאע״פ שטעו במדה לא איתמר דרבא אלא במטלטלי ולא משמע הכי כדפרישית אלא היינו טעמא התם שיודע ומכיר בשדה שהוא מוכר לו ויודע שיש שם או פחות או יותר אלא לפי מה שיעלה לפי חשבון בית כור מלומלם ט) יפחות וינכה: **שדאי** בה כדבעי ואתו סהדי כו׳. אין מכחישין אותו במה שזרע אלא י) שאומרים שאין לה די בכי האי שיעורא: **פיל** שבלע כפיפה מצרית כו׳. הא דבעא מיניה רב אדא בר אהבה מרב דימי מנהרדעא בפ׳ לא יחפור (ב״ב כב.) פיל שבלע כפיפה מצרית והקיאה דרך בית הרעי מהו לאו בכפיפה ממש בעא מיניה דאם כן אמאי לא הוה נידיה מתני׳ היא דאין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה אלא בהוצין ועבד להו כפיפה בעא מיניה והא דטפח ליה התם בסנדליה אע״ג דהויא נמי קיימא בתיקו מ״מ ה״ל למידק עלה כדדייקי׳ הכא מהאי דעולא:

דבלע הוצין ועבדינהו כפיפה מי הוי עיכול כו׳. תימה מי גרע מחיטין שבגללי בהמה דלעיל דלקטן לאכילה מטמאין טומאת אוכלין ואי הוו עיכול לא ליטמו טומאת אוכלין ויש לומר שאני טומאת אוכלין דתלוי בראויה לגר או לכלב והתם היא חזיא אפי׳ לגר אבל מזאבים שבלעו תינוקות וטהרו את הבשר וטמאו את העצמות אתי שפיר דטומאת מת לא תליא אלא בעיכולו יד] וא״ת דהכא מסקי׳ דבשר דרכין הוי עיכול ובפ״ק דבכורות (דף ז:) תנן דג טהור שבלע דג טמא אסור באכילה ולא הוי עיכול ותירץ רב האי טו] דשאני טומאה כ) דלפוסי טומאה לא מפסינן עוד י״ל דהיכא דילא דרך בית הרעי הוי עיכול טפי מהתם דנמלא במעיו וא״ת דבפ׳ י״א דאהלות תנן ומייתי לה בפרק בתרא דשבת (דף קנה:) כמה תשהה במעיו בעופות ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף ובעודו במעיו נמי קאמר דהא מייתי לה אכלב שאכל בשר המת ומת ומוטל על האסקופה וי״ל דמתניתין דבכורות כרבי יהודה בן בתירא דאמר התם בעופות ובדגים מעת לעת ובלא שהה מיירי אי נמי דגים הנבלעים קשי טפי טז] א״נ נהי דאיפסיל מתורת אוכל לענין טומאת אוכלין מ״מ לענין איסור לא ליהוי עיכול ל) מידי דהוה חלב שבכפרים ונבלת עוף טהור בכל מקום (עוקצים פ״ג מ״ג) שצריך מחשבה אע״ג דלענין איסורא נקי בלא שום מחשבה וזהו כתירוצו של רב האי מיהו אין ראיה מזה דאין לך מחשבה גדולה מזו שמשים החלב בפיו ואוכלו וא״ת והאמרינן בפ״ב דיומא (דף פא.) זר שבלע שזפין של תרומה והקיא ובא אחר ובלעו הראשון משלם קרן וחומש והשני אינו משלם אלא דמי עצים לראשון אלמא לענין איסור חשיב עיכול ותירץ ה״ר חיים דהתם לאו משום דהוי עיכול אלא לפי * שכבר נתחללה התרומה יז] כדאשכחן בפ״ק דכריתות (דף ז.) כהן מ) שסך יח] תרומה בן בתו ישראל מתעגל בה ואינו חושש ומפרש התם טעמא משום דמחוללת ככר * וטבעת דלא חשיב עיכול כפ׳ בהמה המקשה (חולין עא:) התם משום דלקושי טפי ונבילה דלא חשיב התם עיכול היינו בדלא שהה כדי עיכול כדקאמר מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה ומתוך הסברא היה נראה בין לענין איסור בין לענין טומאה דכל דבר שהוא שלם שניכר בשלימותו שלא נתעכל ולא נלעס בפיו כגון חיטין שלימים שבגללי בקר ודגים שלימין

עין משפט נר מצוה

לט א מיי׳ פ״ז מהלכות תמידין ומוספין הלכה כ:

מ ב מיי׳ פ״י מהלכות מאכלות אסורות הל׳ ה ופ״ט [טוש״ע י״ד סימן רצג סעיף ד]:

מא ג מיי׳ פט״ו מהל׳ מכירה הל׳ א טוש״ע ח״מ סימן רלב סעיף א:

מב ד ה מיי׳ פי״ג מהלכות מכירה הלכה טו טוש״ע ח״מ סי׳ רכ סעיף לד וסוי׳ ספק ומשביעין אותו שבועת היסת:

מג ו מיי׳ פ״ב מהלכות טומאת אוכלין הלכה יח:

מד ז מיי׳ פ״ו מהלכות איסורי מזבח הלכה יג:

מה ח מיי׳ פ״ח מהל׳ כלים הלכה ז:

מו ט מיי׳ פ״ח מהלכות כלים הלכה י:

מז י מיי׳ פ״א שם הל׳ ז:

◆

רבינו גרשום

שלא בסדרן שריין ולא מצית אמרת דמייתי עומר מהנך דאשרוש וכו׳ או כלו׳ דשתי הלחם הוו בכורים דמי סברת דבכורים דפירא קאמרינן דהוו בכורים כלומר דהנך דאשרוש קודם עומר הוו פירי אחר והוו בכורים. ואנן שתי הלחם דליהוו בכורים למזבח קא בעינן ואי אמרת דליתי עומר מן החטים אף על גב דאשרוש קודם לשתי הלחם ולא הוו מכין אלו בכל מקום שם חטים אחת הן והא אכיל ליה מזבח מפירי מחטים דהא שתא בעומר ולא הוו שתי הלחם בכורים הלכך עומר בא מן השעורים כדי שיהא שתי הלחם בכורים גמורים של חטים שעדיין לא אכל המזבח מהן: שתי הלחם הנצה שריין או חנטה [שריין]. דבעינן שיהו שתי הלחם מתיר במקדש בין מנחות ונסכים ובין פירות אילן כדאמרינן בפרק כל קרבנות הצבור וקא בעי הכי שתי הלחם שריין הני פירות דהניצו קודם לעומר או דילמא לא שריין אלא הנך פירי דחנטו קמי עומר דחנטה יתירה מהנצה השתא השרשה דאבתי לא מינכרא שריין הנצה וחנטה דפירי גופי מיבעיא: אלא הנצה דעלה דאילן: לא צריכא דחצדינהו קודם לעומר וזרעינהו קודם לעומר ואתא עומר חליף עלייהו ועדיין לא השרישו מהו לנקוטי ללוקטן מן הארץ ומיכל מינייהו הא דשריין בארעא כמאן דשדיין בכדא (דמי) בכלי להצניע דמי ושרינהו עומר. או דלמא בטיל לה גבי ארעא והויין כחיטין שלא השרישו לפני העומר ולא שרי להו עומר: ואמרי דלא שדא בה אלא חמשה גריוי והוי אונאה שתות או דלמא בטיל לה גבי ארעא ואין אונאה לקרקעות ואין נשבעין עליהן דאין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות: חישב עליהן לאכילה אין מטמא טומאת אוכלין דבמחשבה גרידא לא מיטמא עד דלקטן: משום כחישותן במעי בהמה: כפיפה מצרית. של נצרים: אלא בשינוי מעשה. ואכתי לית בה שינוי מעשה:

א) אולי צ״ל ונסכים הוו שפיר שתי הלחם ביכורים לפי סברת וכו׳.

◆

שיטה מקובצת

א] הנצה שריין. משמע דפירות האילן נמי תליא בשריותא דשתי הלחם. והא דאמרינן לעיל (מנחות) [נסכים] בכורים שהקריב קודם לעומר כשרים היינו בדיעבד דוקא. תר״ח: ב] שריין: ג] כי השרשה. ושתי הלחם שרי בהשרשה דומיא דעומר. תר״ח: ד] תיבות ויש להן אונאה נמחק: ה] חטין שבגללי בקר: ו] נמי כחישי: ז] חדשים הס״ד ואח״כ מה״ד והא אכל: ח] דהא שתא דמחר שתא נינהו כו׳ גדלו יחד: ט] אדם הס״ד ומה״ד שתי הלחם להביא: י] האילן. בפרק כל הקרבנות הס״ד ומה״ד הנצה [illegible] שריין אותם: יא] בקרקע זו שש: יב] והשתא נמי: יג] במחשבה כגון: יד] בעיכולי. מיהו קשה דאמרינן בפרק בהמה המקשה (דף עא ע״א) טומאה בלועה מנ״ל דלא מטמאה דכתיב והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו מי לא עסקינן דאכלה בין השמשות ואמר רחמנא ובא השמש וטהר ואע״ג שהוא [נוגע] תמיד לנבלה שבתוכו ומאי מוכח דלמא טעמא לאו משום טומאה בלועה אלא [illegible] שאין לו שהות להתעכל. ומ״מ קשה [illegible] בתרומה] הקיאה טמאה וחזר וטמאתו [illegible] [מתעכל] א״נ משום דהוי כלי ואין [illegible] דיני עיכול תלוי הכל בראות העין [illegible] א) שאמר עיכול בנתעכלה ובעצמות [illegible]

א) אולי צ״ל וכבר אמרינן דהסם כמעוכל [illegible] שנתעכלה ונעכלתם וכו׳.

מסורת הש״ס

א) כ״מ ט: ע״ש, ב) [לקמן ע.], ג) קידושין מב: [ושם איתא רבה] לקמן עו. ב״מ נו: ב״ב ג., ד) תוספתא טהרות פ״ט ה״ז, ה) [כ״ב כב.], ו) כלים פכ״ו מ״ט שבת נב: ועח: סוכה יג: קידושין נט., ז) נ״ל קודם לעומר או קודם לשתי הלחם אע״פ כו׳. נ״ק, ח) נ״ל כל שהיא יחזיר ופי׳ רבינו שמואל ינכה המוכר כפי הפחות והמקח קיים דאע״פ שטעה כו׳. נ״ק, ט) נ״ל מ״ה אם פיחת כ״ש ינכה ויפחות. נ״ק, י) שאומר שיש לה די כו׳. נ״ק, כ) [פי׳ כלים ג.], ל) נ״ל מידי דהוה חלב ונבלת עוף טהור שבכפרים ונבלת בהמה טמאה בכל מקום שצריך כו׳ ועיין בפ״ג דעוקצין. נ״ק, מ) נ״ל שסך שמן תרומה. נ״ק.

◆

תורה אור השלם

ו. וְכִי תַגִּשׁוּן עִוֵּר לִזְבֹּחַ אֵין רָע וְכִי תַגִּישׁוּ פִּסֵּחַ וְחֹלֶה אֵין רָע הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצְךָ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ אָמַר יְיָ צְבָאוֹת: מלאכי א ח

◆

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה למזבח וכו׳ ביחד רק עומר שריינהו: (ב) ד״ה והשתא נמי כחישי:

◆

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה דבלע וכו׳ אלא לפי שכבר נתחללה התרומה. עיין כתובות דף לא ע״א תוס׳ ד״ה ומתחייב וביומא דף פא תוס׳ ד״ה דתנן: בא״ד וטבעת דלא חשיב עיכול. תמיה לי דמאי קושיא הא הכי כמו בלע כפיפה דלא בטל טומאה כיון דהיא תחלה כלי:

◆

מוסף רש״י

עומר מתירן. קס״ד לגידולין דידהו קמיבעיא ליה. ולהכי קמהדר לי דאפרים קודם לעומר תנינא. דעומר מתיר את גידולין במשנה כנות (דף עא.) וחתם מפרש בשמא אי דלא אשרוש. בשעת הבאת העומר תנינא. דאין עומר מתירן דחצדינהו. מן התבם והיו [illegible] עומר לאכילה וזרעינהו קודם לעומר. ואתא ליה עומר עלייהו בלא אפרים מהו למינקט מינייהו ומיכל. כלומר לגידולין דידהו לא מיבעיא לן שהרי אפי׳ מתיר עומר של אשתקד את הזרעים קודם שזרעו ועכשיו קודם העומר ולא השרישו הוי הגידולין אסורין עד שיבא עומר הבא. כי קא מיבעיא ליה לנקוטי מן הזרעים שבקרקע ומיכל לאחר העומר שריינהו עומר. שהעומר מתיר את התלושין חדשים של שנה זו ולא גידולין המחוברין שהפרשי או דלמא בטלינהו אגב ארעא. וכקרקע בעלמא דמו ולא שייך עומר גבייהו למשריינהו (בבא מציעא [illegible]). יש להן אונאה. אם מכרן שדאי. זרעתי בה שם סאין חוזר. דמקח טעות הוא דהא בגדיא פירש בחוקת כן ואינו כן יכול שמקח טעות הוא אפילו בטיל נהי אגב ארעא הוו, בעי דאמרינן קרקעות מדין אונאה, מדין מקח טעות לא אמעיט שהרי אין זה מכר דלדעתא דהכי לא זבן (שם נו:). כל דבר שבמדה. דכיון דקפיד לא מחיל (ולהלן עז:) שהטעה במדה, אפילו פחות מכדי אונאה דהיינו פחות משתות דהוי מחילה בחפץ הנמכר באומד, הכא חוזר משום דטעות במדה הוא ושניהם נמי חוזרין, אלא משום דפחות מכדי אונאה הוי מחילה לגמרי לא נתכוין בכל אלא לאפוקי ממחילה, ותיכו מקח טעות הוי לתור שניהן דהא לרבא לית ליה [illegible] הזהב (ב״מ דף נ.) הלכתא שתות קנה יתחזיר אונאה לגל בפחות משתות [illegible] שניהן חוזרין (רשב״ם ב״ב צ:). כדבעי לה. כמה שצריך לקרקע למידי לאימתגא דבלים [illegible] כדין אונאה (ב״מ נו.). נשבעין עליהן. אם הודה במקצת כגון טענו [illegible] התם והוא אומר [illegible] (שם). כפיפה מצרית. של נצרים של ערבה מהרו. מי חשיב כמעוכל והיה ליה ככלי גללים ואין מקבל טומאה עוד (בבא בתרא כב:). כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה. מאחר שחישב עליו שיניחו כמות שהוא עכשיו ולא יוסיף תיקון אחר הוא גמר מלאכתו ומקבל [illegible] מקבל טומאה, ולאלו [illegible] מתקבלה אלא בשינוי מעשה. [illegible] שירדו במחשבה זו, אלא בשינוי מעשה [illegible] ולפ״ש שעדיין [illegible]

ראיה מכאן להתיר חטין שנמצאו בעוף בפסח משום דהוי עיכול כיון שהמה בעין דלא הוי עיכול. תו״ח: טו] רב האי. דאיסור אכילה לא תליא בעיכול [illegible] יז] התרומה כאכילה הראשונה: יח] שסך שמן של [illegible]